

Vztah prezidenta republiky a soudní moci v Čechách, na Moravě a ve Slezsku

Zdeněk Koudelka

V dějinách moderního státu se projevuje neustálé posilování soudní moci, která z původní Popelky se stává subjektem, jenž si přisvojuje práva rozhodovat stále nové a nové věci. Zde je dobré uvést dva výroky prezidentů, které jsou územně i časově vzdálené, ale přesto podobné:¹

Prezident Spojených států amerických 1801-09 THOMAS JEFFERSON: „*Doktrína, podle níž mají mít soudci poslední slovo ve všech ústavněprávních otázkách, je vskutku velmi nebezpečná a vedla by k vládě despotické oligarchie. Naši soudci nejsou o nic čestnější než kdokoli jiný a jejich moc je nebezpečnější než moc politiků, protože jsou jmenováni doživotně a nemusejí se zodpovídat ve volbách.*“

Prezident republiky 2003-13 VÁCLAV KLAUS: „*Nemohu souhlasit se způsobem myšlení některých právních teoretiků, kteří si myslí, že lidmi nejlépe povolanými k řízení státu jsou soudci, neboť ti jsou „nad věcí“, protože se nemusejí opakovaně ucházet o přízeň voličů a za tím účelem jim slibovat a následně plnit nebo neplnit takové věci, které správě věcí veřejných nemusí být ku prospěchu.*“²

Mediální střet prezidenta Miloše Zemana a bývalého předsedy Nejvyššího správního soudu Josefa Baxy přinesl leden 2019, kdy Baxa zveřejnil, že měl hovor s prezidentem republiky, kde mu měl prezident prý nabízet vedení Ústavního soudu, pokud by Nejvyšší správní soud rozhodl pro prezidenta spor o jmenování profesorů. Hrad tato slova zpochybnil.³ Rovněž ústavní soudce Vojtěch Šimíček uvedl, že se setkal s kancléřem Vratislavem Mynářem, který mu sdělil názory prezidenta republiky ve věci řízení o ústavnosti služebního zákona, u něhož prezident republiky navrhl zrušit určité části. Výroky se zabýval Podvýbor pro justici a soudní samosprávu Ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny, který 29. 1. 2019 konstatoval, že k ovlivnění soudní moci nedošlo. Podvýbor zároveň doporučil soudcům, aby snahy ovlivnit činnost justice hlásili předsedům svých soudů a aby se výkonná moc zdržela jakýkoliv postupů, které by mohly vyvolávat podezření ze snahy ovlivnit soudce.

Baxa uvedl prezidentova slova, že by si jej dokázal představit jako předsedu Ústavního soudu. Je s podivem, že se Baxa neohradil hned, ale vystoupil, až je zřejmé, že jej prezident předsedou Ústavního soudu nejmenuje. Nijak nezhodnotil své schůzky s prezidentem i jinými, které nesouvisely s řízením Nejvyššího správního soudu, ať jde o výběr soudců Ústavního soudu nebo předsedy Nejvyššího soudu. Přitom soudce Baxa v letech 1999-2002 zásadně narušil ústavní postavení justice, když coby soudce Krajského soudu v Plzni působil jako náměstek ministra spravedlnosti, přestože ústava zakazuje soudcům funkce ve veřejné správě, kam patří i ministerstva. Nesoudil, ale pobíral plat soudce krajského soudu, který je vyšší než

¹ Citovány dle MAREK ANTOŠ: Slavný případ Marbury vs. Madison aktuální i po dvou stoletích, *Jurisprudence* 1/2010, ISSN 1212-9909, s. 38.

² Projev prezident republiky Václava Klause k 15. výročí Ústavního soudu, Ústavní soud Brno 10. 9. 2008. <https://www.klaus.cz/clanky/795>

³ Baxa: Já vám dám funkci, vy mně rozhodnutí, nabízel mi Zeman. Novinky.cz 23. 1. 2019. <https://www.novinky.cz/domaci/495369-baxa-ja-vam-dam-funkci-vy-mne-rozhodnuti-nabizel-mi-zeman.html>

plat náměstka ministra. Když předseda Krajského soudu v Plzni Jiří Šilhavý za tuto neústavnost na něj podal kárnou žalobu, byl Šilhavý ministrem spravedlnosti Otakarem Motejlem odvolán. Nový předseda pak kárnou žalobu stáhl.⁴

Během působení Baxy ve funkci soudce-náměstka ministra připravilo ministerstvo zákon, kterým se zřídil Nejvyšší správní soud s tím, že se k němu ze zákona překládají k 1. 1. 2003 soudci vrchních soudů působících ve správním soudnictví. Přestože Baxa byl trestním krajským soudcem, nechal se přeložit před účinností zákona na Vrchní soud v Praze jako správní soudce. Tuto činnost nevykonával, protože náměstkovoal na ministerstvu, ale díky tomu se automaticky stal soudcem Nejvyššího správního soudu a mohl být jmenován jeho předsedou.

Baxa navázal na dobu angažovanosti soudců ve výkonné moci 1938-45, na dobu druhé Československé republiky a Protektorátu Čechy a Morava. Tehdy se stal předseda Nejvyššího správního soudu Emil Hácha prezidentem a předseda Ústavního soudu Jaroslav Krejčí ministrem spravedlnosti a premiérem. Krejčí vykonával funkci ministra a zároveň si ponechal i funkci soudce, obdobně jako Baxa funkce soudce i náměstka ministra. Působení Jaroslava Krejčího coby ministra a soudce při předkládání návrhu ústavního zmocňovacího zákona, který likvidoval parlamentarismus, vystihl v debatě v Poslanecké sněmovně poslanec František Schwarz 14. 12. 1938 slovy kozel zahradníkem.⁵

1. Ústavní soud

Prezident **jmenuje soudce Ústavního soudu** na 10 let se souhlasem Senátu. Pokud se Senát nevyjádří do 60 dnů, platí, že souhlas byl dán. Prezident přijímá slib soudců Ústavního soudu. Ze soudců Ústavního soudu jmenuje předsedu a dva místopředsedy Ústavního soudu. Prezident nemůže odvolat soudce Ústavního soudu a s přihlédnutím k judikátu ve věci odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu nemůže odvolat ani jeho předsedu a místopředsedy. Odvolání soudce je možné na základě kárného řízení plénem Ústavního soudu.⁶ Odvolání předsedy a místopředsedů není právem upraveno, fakticky jsou při akceptaci judikatury Ústavního soudu o nemožnosti odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu prezidentem neodvolatelní.

Prezident je **aktivně legitimován pro podání návrhu** k Ústavnímu soudu, a to ve věci řízení o zrušení zákona, přezkumu ústavnosti mezinárodní smlouvy a zrušení usnesení Parlamentu podle čl. 66 Ústavy o neschopnosti prezidenta vykonávat úřad, **pasivně je legitimován** ve věci řízení o ústavní žalobě proti prezidentu republiky.

2 Obecné soudy, včetně Nejvyššího správního soudu

2.1 Soudci

Prezident jmenuje soudce obecných soudů. Toto právo je podrobena kontrasignaci. Zákonnými podmínkami pro jmenování jsou právnické magisterské studium, tříletá právní

⁴ ZDENĚK KOUDELKA: Neslučitelnost funkcí. *Státní zastupitelství* 11/2010, ISSN 1214-3758, s. 11-12.

⁵ Stenozáznam jednání Poslanecké sněmovny 14. 12. 1938, <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/157schuz/s157004.htm>

⁶ § 144 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

praxe, složení justiční anebo obdobné zkoušky, věk alespoň 30 let, státní občanství a bezúhonnost. Prezident nemůže soudce odvolat. Na základě výslovné zákonné úpravy jsou soudci sesaditelní jen Nejvyšším správním soudem v kárném řízení. Jejich sesazení prezident může jako kárný žalobce jen navrhnout.⁷

2.2 Předsedové a místopředsedové soudů

Prezident jmenuje předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu bez kontrasignace přímo na základě Ústavy. Předsedy a místopředsedy Nejvyššího správního soudu, vrchních a krajských soudů jmenuje s kontrasignací na základě obvyklých zákonů. Důvod odlišné úpravy z hlediska kontrasignace u Nejvyššího správního soudu a její absence u Nejvyššího soudu je v tom, že Nejvyšší správní soud byl včleněn do ústavy až při projednávání její předlohy ve výborech České národní rady a navrhovatel nepromítl příslušnou změnu do pravomoci prezidenta.⁸ Ústava zakotvila Nejvyšší správní soud, ale neřešila jmenování jeho funkcionářů. To řeší až obvyklý zákon – soudní řád správní. Dne 17. 7. 2014 odmítl prezident Miloš Zeman jmenovat předsedou Krajského soudu v Ústí nad Labem kandidáta navrženého ministryní spravedlnosti Helenou Válkovou Jana Veselého a ústně to zdůvodnil jeho neuspokojivými výsledky v dosavadní funkci předsedy Okresního soudu v Mělníku. Helena Válková uvedla 17. 1. 2019, že prezident odmítl její návrh na jmenování předsedy krajského soudu, když sama nebyla plně o návrhu přesvědčena.⁹ Šlo právě o Veselého.¹⁰

Prezident může jmenovat předsedy a místopředsedy Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu jen ze soudců těchto soudů. To je v případě Nejvyššího správního soudu stanoveno přímo zákonem.¹¹ V případě Nejvyššího soudu tak stanovil nález Ústavního soudu,¹² který zbavil tisíce jiných soudců nepůsobících na Nejvyšším soudě přístupu k těmto funkcím, aniž by omezení přístupu k těmto funkcím jen na soudce Nejvyššího soudu stanovila Ústava či zákon o soudech a soudcích.¹³ Prezidentovo ústavní právo jmenovat předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu ze všech soudců,¹⁴ a nejen soudců Nejvyššího soudu, bylo výkladem Ústavního soudu omezeno tak, že pokud má být nový předseda mimo Nejvyšší soud, musí předtím proběhnout přeložení tohoto soudce na Nejvyšší soud ministrem spravedlnosti se souhlasem stávajícího předsedy Nejvyššího soudu,¹⁵ jenž se může tomuto přeložení svého možného budoucího nástupce k Nejvyššímu soudu úspěšně bránit.

Omezení přístupu k funkci předsedy Nejvyššího soudu jen na soudce tohoto soudu, jak učinil Ústavní soud, je nesprávné i z hlediska kvalifikačního. Lepší předpoklady má pro funkci předsedy Nejvyššího soudu dosavadní předseda vrchního nebo krajského soudu než řadový

⁷ § 8 odst. 2 písm. a) zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění zákona č. 314/2008 Sb.

⁸ Čl. 90 odst. 1 návrhu Ústavy ČR – společná zpráva výboru ČNR, tisk 154 k vládnímu návrhu Ústavy ČR, tisk 152, volební období 1992, http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0154_03.htm.

⁹ 90', Obrana nezávislé justice. ČT 24, Česká televize 17. 1. 2019.

¹⁰ To potvrdil v hovoru s autorem přímo prezident Miloš Zeman 13. 2. 2019.

¹¹ § 13 odst. 2 soudního řádu správního č. 150/2002 Sb.

¹² Nález č. 222/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 43 (Pl.ÚS 17/06).

¹³ ZDENĚK KOUDELKA: Soudní funkcionáři a Ústavní soud, *Časopis pro právní vědu a praxi* 4/2010, ISSN 1210-9126, s. 269-272, <http://www.law.muni.cz/dokumenty/11341>.

¹⁴ Čl. 62 písm. f) Ústavy č. 1/1993 Sb.

¹⁵ § 73 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

soudce Nejvyššího soudu. Předseda Nejvyššího soudu soudí minimálně, působí hlavně jako rozpočtový a personální správce své instituce.

Prezident nemůže předsedy a místopředsedy soudů odvolat. Na základě výslovné zákonné úpravy jsou soudci sesaditelní jen Nejvyšším správním soudem v kárném řízení, kde prezidentu přísluší právo, ale ne monopolně, kárného žalobce.¹⁶ Původně bylo právo prezidenta odvolat předsedu Nejvyššího soudu uznáváno na základě zásady, že není-li jiná úprava pro odvolání, má právo odvolat ten, který jmenuje. Navíc toto právo prezidenta zakotvoval přímo i obyčejný zákon. Ústavní soud však roku 2006 při řešení sporu o odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu Ivy Brožové tuto část zákona zrušil, a navíc prohlásil, že zásada kdo jmenuje, ten odvolává, pokud právo výslovně nestanoví jinak,¹⁷ nemůže být užita pro vztah výkonné moci vůči moci soudní. Tato zásada byla uplatňována na počátku Československa, kdy vláda analogicky předkládala ke schválení odvolání (penzionování) osob, které prezident jmenoval,¹⁸ byť výslovně neměl právo je odvolat. Tato praxe byla opuštěna v roce 1925.¹⁹

Ústavní soud zařadil manažerské funkce soudních funkcionářů do stejné kvality z hlediska ochrany nezávislosti, a tím i nesesaditelnosti, jako vlastní výkon funkce soudce.²⁰ Kriticky se k rozhodnutí Ústavního soudu postavil Václav Pavlíček, který možnost odvolání prezentuje jako ochranu před libovůlí držitelů vysokých funkcí, včetně funkcí v soudní správě.²¹ Přirozenou reakcí na toto sporné rozhodnutí Ústavního soudu bylo nové zavedení funkčního období pro předsedy a místopředsedy soudů na 7 let obecně a na 10 let u Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu.²²

2.2.1 Počet místopředsedů Nejvyššího soudu

Ústavní soud zrušil²³ část zákona o soudech a soudcích,²⁴ kterým byl uveden v soulad text obyčejného zákona s Ústavou. Ústava totiž stanoví, že prezident jmenuje ze soudců předsedu

¹⁶ § 8 odst. 3 písm. a) zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů ve znění zákona č. 314/2008 Sb.

¹⁷ Výslovně tuto zásadu i vůči funkcionářům soudů připouští DUŠAN HENDRYCH, CYRIL SVOBODA: *Ústava ČR*, Praha 1997, ISBN 80-7179-084-2, s. 97-98. Byla užívána i v době meziválečného Československa – VÁCLAV PAVLÍČEK: Jmenovací a odvolací pravomoci prezidenta republiky, *Soudcokracie v ČR, fikce nebo realita?* Sborník Centra pro ekonomiku a politiku č. 52, Praha 2006, ISSN 1213-3299, s. 72. FRANZ ADLER: *President republiky*, *Slovník veřejného práva československého*, sv. III, Brno 1934, s. 551, reprint Praha 2000. Tato zásada se objevovala v právní teorii i v období Československé republiky – FRIEDRICH ADLER: *President republiky*, *Slovník veřejného práva československého III*, Brno 1934, s. 543-555. V rámci výkonné moci byla uplatněna za třetí Francouzské republiky, kde prezident odvolával členy vlády a státní úředníky, byť čl. 3 zákona o organizaci veřejných mocí z 25. 2. 1875 výslovně upravoval jen jeho právo je jmenovat a z toho se výkladem odvodilo prezidentovo právo je odvolat. EMIL SOBOTA, JAROSLAV VOREL, RUDOLF KŘOVÁK, ANTONÍN SCHENK: *Československý prezident republiky*, Praha 1934, s. 109, 314.

¹⁸ Usnesení vlády z 19. 5. 1919.

¹⁹ Usnesení vlády z 20. 3. 1925 č. 7863/25. EMIL SOBOTA, JAROSLAV VOREL, RUDOLF KŘOVÁK, ANTONÍN SCHENK: *Československý prezident republiky*, Praha 1934, s. 295-296.

²⁰ § 106 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích v původním znění. Nález č. 130/2006 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 42 (397/2006 Sb., Pl.ÚS 18/06). Nález č. 159/2006 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 42 (II.ÚS 53/06). ZDENĚK NEUBAUER: *Státověda a teorie politiky*, Praha 1947, s. 218-219.

²¹ VÁCLAV PAVLÍČEK: Prerogativy nebo správní akty prezidenta republiky, sborník *Postavení prezidenta v ústavním systému ČR*, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav Brno 2008, ISBN 978-80-210-4520-0, s. 142-144.

²² § 102-104 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění zákona č. 314/2008 Sb.

²³ Část II. výroku a část V.c odůvodnění nálezu č. 294/2010 Sb. (Pl.ÚS 39/08).

²⁴ Slova „a místopředsedy“ v § 102 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

a místopředsedy Nejvyššího soudu,²⁵ zatímco původně obyčejný zákon nepoužíval množné, ale jednotné číslo – místopředsedu Nejvyššího soudu. Ústavnímu soudu se nelíbilo, že nebyl výslovně určen počet místopředsedů Nejvyššího soudu, a v odůvodnění nálezu nabádá zákonodárce, aby jej výslovně omezil. Zde se Ústavní soud dopouští neústavního jednání. Jednak na sebe neústavně atrahuje postavení třetí komory Parlamentu, když z negativního zákonodárce, který může jen rušit zákony, nikoliv nové přijímat, sám sebe pasuje do role „pozitivního“ zákonodárce, když se fakticky snaží prikazovat poslancům a senátorům, jakou úpravu mají v obyčejném zákoně provést.²⁶

Přitom historicky nebyl původně počet místopředsedů na Nejvyšším soudě regulován. Stalo se tak až z důvodu federalizace Československa 1969, kdy se výslovně určilo, že je-li předsedou československého Nejvyššího soudu občan České republiky, je místopředsedou občan Slovenska a naopak.²⁷ Tím byl omezen počet místopředsedů na jednoho. Tento počet převzal federální zákon o soudech a soudcích z roku 1991.²⁸ Ovšem zrušením československé ústavy dnem 1. 1. 1993 se toto ustanovení zákona o soudech a soudcích stalo neústavním, jelikož nová Ústava hovořila o místopředsedech Nejvyššího soudu v množném čísle.

Závažnější je však další důsledek nálezu Ústavního soudu, který v zásadě prohlásil za neústavní samotnou Ústavu. Poté, co si přivlastnil právo rušit ústavní zákony,²⁹ jde o další pro demokracii nebezpečný akt, kdy si Ústavní soud uzurpuje právo přezkoumávat ústavnost Ústavy. To jej dostává do pozice neomezeného samovládce, což je v protikladu s demokratickým základem našeho státu. Zákonodárce totiž při úpravě jmenování předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu v zákoně o soudech a soudcích vyšel ze znění Ústavy a toto znění fakticky opsal. Pokud Ústavní soud považuje takové ustanovení za neústavní, v důsledku tvrdí, že samotné dotčené ustanovení Ústavy je neústavní.

Chybou zákonodárce je, že opisuje Ústavu do obyčejného zákona. To je nadbytečné, nikoliv však samo o sobě neústavní. Je to stejná chyba, jako když se do podzákoných právních předpisů opisují zákony. Například vůči obecně závazným vyhláškám obcí lze analogicky říci, že v textu právních předpisů územní samosprávy nemá být opisován text jiných právních předpisů. Na ně má být případně odkázáno v poznámce pod čarou. Taková nadbytečnost však sama o sobě nemusí způsobit nezákonnost právních předpisů samosprávy, pokud není toto

²⁵ Čl. 62 písm. f) Ústavy č. 1/1993 Sb.

²⁶ Snaha přikázat Parlamentu, jak má věc řešit, se projevila i v části V. odůvodnění nálezu č. 78/2002 Sbírky nálezu a usnesení Ústavního soudu (Pl.ÚS 7/02) o ústavnosti zákona o soudech a soudcích a části IV. odůvodnění nálezu č. 159/2006 Sbírky nálezu a usnesení Ústavního soudu sv. 42 (II.ÚS 53/06) o odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu Ivy Brožové, kterým Ústavní soud prohlásil, že funkcionář soudu může být odvolán jen na základě kárné žaloby. Tuto direktivu Ústavního soudu Parlamentu mimo jiné kritizoval STANISLAV KŘEČEK: Soudcovský stát přede dveřmi, Sborník Centra pro ekonomiku a politiku č. 52, Praha 2006, ISSN 1213-3299, s. 84. Úvahy Ústavního soudu de lege ferenda kritizoval i předseda Ústavního soudu PAVEL RYCHETSKÝ: Odlišné stanovisko soudce Pavla Rychetského k nálezu sp.zn. Pl.ÚS 18/06, bod 3, Nález č. 130/2006 Sbírky nálezu a usnesení Ústavního soudu sv. 42, <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=105&pos=1&cnt=4&typ=result>.

²⁷ Čl. 101 odst. 1 Ústavy č. 100/1960 Sb. ve znění ústavního zákona č. 155/1969 Sb.

²⁸ § 39 odst. 1 zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích.

²⁹ ZDENĚK KOUDELKA: Zrušení ústavního zákona Ústavním soudem. In BOHUMIL FIŠER, ZDENĚK KOUDELKA: *Úvahy o politice*, Brno 2011, ISBN 978-80-904880-0-7, s. 105-140. BOLESŁAW BANASZKIEWICZ: *Demokracja pod specjalnym nadzorem*, *Forum prawnicze 1/2011*, Warszawa, Wydawnictwo Szkolne PWN Sp. z o.o., ISSN 2081-688X, s. 56-68.

opakování jiného právního předpisu v rozporu s ústavou či zákonem. Takto judikovaly Ústavní soudy v Brně i Košicích.³⁰ Ovšem judikatura v této věci je rozdílná a pozdější názor Ústavního soudu v Brně je, že samotné opisování zákonných pravidel je vadné, neboť v případě, že obec upraví obecně závaznou vyhláškou tytéž vztahy stejně, jako je jejich zákonná úprava, nejde o pouhou nadbytečnost, jelikož zvláštní zákonná úprava obsahuje zpravidla i způsoby kontroly stanovených pravidel a sankce. Obec vtělením zákonného pravidla do své obecně závazné vyhlášky nepřípustně rozšiřuje své sankční oprávnění, když porušování obecně závazných vyhlášek může samostatně sankcionovat.³¹

To, co se vztahuje na obec při opisování zákonů v jejích právních předpisech, platí i pro Parlament, když v zákonech nadbytečně opisuje Ústavu. Ústava je přímo použitelná a jako zákon o ministerstvech nestanoví, že ministry jmenuje prezident republiky, ale přímo se užije příslušná pravomoc prezidenta daná Ústavou, ani zákon o soudech a soudcích nemá stanovit, kdo jmenuje předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu, jelikož to určuje Ústava.³² Jde o odlišnou situaci od jmenování předsedy a místopředsedy Nejvyššího správního soudu, které není ústavně upraveno, zde je úprava v obyčejném zákoně prvotní.³³

Správná reakce by byla, aby Parlament zrušil celý odstavec 1 § 102 zákona o soudech a soudcích upravující jmenování předsedy Nejvyššího soudu a plně jmenování předsedy a místopředsedů Nejvyššího soudu ponechal jen na Ústavě, kde je tato pravomoc prezidenta upravena dostatečně i bez omezení počtu místopředsedů. Tím přispěje k částečnému snížení zaplevelování našeho právního řádu. Poslanci jsou při přijímání takové změny vázáni svým slibem dodržovat Ústavu. Nejsou vázáni žádnými příkazy, včetně pokynů v odůvodnění nálezů Ústavního soudu, jaký zákon mají přijmout.

2.2.2 Opakování funkce předsedy a místopředsedy soudu

Ústavní soud zrušil ustanovení, které výslovně umožňovalo předsedům a místopředsedům soudů vykonávat funkci opakovaně.³⁴ Důvodem, v němž Ústavní soud spatřuje neústavnost tohoto ustanovení, je personální korupce. Tedy že funkcionář, jenž bude chtít být do funkce jmenován, se může chovat podle přání toho, kdo jej do funkce jmenuje, což může vést k závislosti těchto soudců na ministru spravedlnosti či prezidentu republiky. Z postoje Ústavního soudu plyne nedůvěra v lidské vlastnosti soudců samých, když dopředu předpokládá jejich patolízalství za účelem udržet si funkci předsedy či místopředsedy soudu.

³⁰ Nález č. 24 a 143/1999 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu (69/1999 Sb., Pl.ÚS15/97. 239/1999 Sb., Pl.ÚS14/99). Nález č. 3/2003 Zbierky nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenska (Pl.ÚS 17/02). Nález č. 165/2006 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu sv. 42 (Pl.ÚS 25/06). ZDENĚK KOUDELKA: *Právní předpisy samosprávy*, 2. vydání, 2008, ISBN 978-80-7201-690-7, s. 99-100.

³¹ Nález č. 58/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu sv. 45 (Pl.ÚS 44/06). Nález č. 96/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu sv. 45 (Pl.ÚS 21/06).

³² Konečně tak tomu bylo od 1. 1. 1970, kdy byl zrušen zákonem č. 156/1969 Sb. § 46 obyčejného zákona č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a volbách soudců, týkající se ustanovení předsedy a místopředsedy československého Nejvyššího soudu, a přímo se užívala ústavní úprava čl. 101 odst. 1 Ústavy č. 100/1960 Sb. ve znění ústavního zákona č. 155/1969 Sb. Teprve až § 39 odst. 1 zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, znovu zavedl nadbytečné opisování Ústavy ve věci jmenování předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu.

³³ § 13 odst. 2 soudního řádu správního č. 150/2002 Sb.

³⁴ Část IV. výroku a část V.e, bod 65 odůvodnění nálezů č. 294/2010 Sb. § 105a zákona o soudech a soudcích ve znění zákona č. 314/2008 Sb.

Hypoteticky na chvíli vezměme optiku Ústavního soudu. Jak se zabráni patolízalství soudců, kteří sice funkci předsedy či místopředsedy nemají, ale budou ji chtít do budoucna získat, když budou vědět, že stávajícím funkcionářům na soudě se blíží konec jejich funkčního období?³⁵ Jak se zamezí patolízalství u těch předsedů, kteří sice budou vědět, že skončí jako předsedové na svém soudě, ale nijak se neomezují jejich právo vykonávat pozici předsedy či místopředsedy jiného soudu. Zvláště v Praze není žádný problém, aby předsedové obvodních soudů rotovali, často sídlí ve stejných budovách, nebo si předseda Krajského soudu vymění post s předsedou Městského soudu. Jak se zamezí personální korupci při jmenování stávajícího místopředsedy do funkce předsedy soudu? Odpověď zní: nijak. Ústavní soud projevuje, že nevěří v demokracii, jejímž základem je lid. Bez akceptace slov Tomáše Garrigue Masaryka: „...*demokracie je názor na život, spočívá na důvěře v lidi, v lidskost a v lidství, a není důvěry bez lásky, není lásky bez důvěry.*“³⁶, nelze demokracii držet. Je neslučitelné vnímat demokracii jako pozitivní formu státního režimu, a přitom jejímu základu, tedy lidem, nevěřit.

Navíc někteří ústavní soudci byli jmenováni opakovaně. Vojen Güttler byl jmenován soudcem československého Ústavního soudu roku 1992, v roce 1993 byl jmenován soudcem Ústavního soudu ČR a opakovaně v roce 2003. Pavel Holländer byl jmenován soudcem v roce 1993 a opakovaně roku 2003. Ivana Janů byla ústavní soudkyní v letech 1993-2001 a znovu byla jmenována roku 2003. Je jejich jmenování výsledkem personální korupce? Ne, protože se nedíváme na soudcovský sbor jako na zlotřilce lačnící po funkcích a schopných za možnost opětovného jmenování do funkce předsedy či místopředsedy zradit svou soudcovskou úlohu.³⁷ Proto je logické, že Ivana Janů v této věci vyjádřila odlišné stanovisko.³⁸ Jinak by čestným řešením pro ty, kdo věří, že opakovaný výkon funkce je ohrožením nezávislosti, a přitom se opakovaně sami nechali výkonnou mocí (prezidentem) jmenovat do funkce ústavního soudce, byla rezignace na funkci ústavního soudce. V odlišném stanovisku soudce Vladimíra Kůrky je trefně ukázáno na analogii opakované možnosti jmenování ústavním soudcem Ústavního soudu ve vztahu k možnosti opakovaně jmenovat soudní funkcionáře.

³⁵ Obdobně BOHUSLAV PETR: Organizace soudnictví ČR v postmoderním věku. *Právo – časopis pro právní teorii a praxi* 3/2011, ISSN 1802-9116, s. 43.

³⁶ KAREL ČAPEK: *Hovory s T. G. Masarykem*, Praha 1990, ISBN 80-202-0170, část 3. Myšlení a život, kapitola Politika, podkapitola Demokracie, s. 328.

³⁷ Možné je i mezinárodní srovnání. Funkční období předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu Slovenska je 5 let. Jmenován je prezidentem republiky s možností jednoho bezprostředního opakovaného jmenování (čl. 145 odst. 3 Ústavy Slovenské republiky č. 460/1992 Sb. ve znění ústavního zákona č. 90/2001 Z.z.). Funkční období předsedů ostatních soudů je 3 roky a jsou jmenováni ministrem spravedlnosti s možností jednoho bezprostředního opakovaného jmenování (§ 36 zákona č. 757/2004 Z.z., o soudech). Funkční období předsedy Nejvyššího soudu Slovinska – 6 let s možností opětovného jmenování, Španělska – 5 let s možností jednoho znovujmenování, Portugalska – 3 roky s možností jednoho znovuzvolení, Estonska – 9 let, Litvy – 7 let s možností jednoho znovuzvolení. IVANA JANŮ: Odlišné stanovisko k nálezu sp.zn. Pl.ÚS 18/06, Nález č. 130/2006 *Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu* sv. 42, <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=105&pos=1&cnt=4&typ=result>.

³⁸ Odlišné stanovisko k části IV. výroku nálezu Ústavního soudu č. 294/2010 Sb. uplatnili dále ústavní soudci Jan Musil, Vladimír Kůrka, Pavel Rychetský. Ovšem ti nebyli sami do funkce ústavního soudce jmenováni opakovaně. Pavel Holländer vyjádřil odlišné stanovisko jen k odůvodnění zrušení výslovné úpravy opakovaného jmenování do funkce předsedy a místopředsedy soudu. Neústavnost spatřuje v převaze výkonu správních činností nad soudcovskou činností u soudních funkcionářů.

Korunu všemu nasadil Pavel Rychetský, který se nechal v roce 2013 opětovně jmenovat nejen soudcem Ústavního soudu, ale i jeho předsedou. Popřel tak svým činem odůvodnění nálezu, který jiným předsedům soudu opakování funkce nepřál. Jako vrchol lícoměrnosti působí Rychetského slova poté, co se nechal opět jmenovat předsedou soudu: „*Jsem dlouhodobým trvalým odpůrcem možnosti opakovat mandát soudce Ústavního soudu. Myslím si, že by měl být delší, ale neměl by se opakovat. Změna už je u nás těžko možná, protože by to znamenalo prodloužit dosavadní mandát, změnit systém nominace a zajistit soudce po skončení mandátu. I na Slovensku a v Polsku do konce života ústavní soudce pobírá svůj plat.*“³⁹ Jen jeho žádostivost zavést doživotní pobírání soudcovského platu je upřímná.

Nicméně zrušil skutečně Ústavní soud možnost opětovného jmenování předsedů a místopředsedů soudů? Jistě zrušil výslovnou úpravu tohoto práva v zákoně. Ovšem i právo na jmenování předsedou soudu patří do subjektivního práva na přístup k veřejným funkcím,⁴⁰ neboť soud je orgánem veřejné moci a předseda soudu je veřejnou funkcí. Z toho plyne, že zákon může přístup omezit například stanovením kvalifikačních kritérií, ale musí tak učinit výslovně. Dosavadní ustanovení o možnosti opakovaného jmenování bylo v zásadě pouze omezením pro opakované jmenování těch, kteří se dopustili kárného provinění či trestného činu. Zrušil-li Ústavní soud toto ustanovení, pak zákon o opakovaném jmenování mlčí. Nezakazuje jej, a tedy umožňuje.

I u jiných veřejných funkcí je dovoleno jejich opakování, byť to zákon výslovně nestanoví (poslanec, ministr, starosta). Pokud zákon reguluje určitý počet opakování veřejné funkce, činí tak výslovně v Ústavě – prezident republiky nejvýš dvakrát za sebou,⁴¹ či alespoň obyčejným zákonem – předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže nejvýše dvakrát.⁴² Jestliže obyčejný zákon možnost opakovaného jmenování do funkce předsedy a místopředsedy soudu výslovně nezakazuje a Parlament nově takovou úpravu nezavede, je to umožněno. Záleží na prezidentu republiky a ministru spravedlnosti, zda k opětovnému jmenování přistoupí.

Exkurz k ústavnosti a Ústavnímu soudu aneb tunelování ústavy

Tunelování je termín převzatý v 90. letech 20. století do popisu ekonomické situace v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Jde o přenos původního významu stavby tunelů na popis hospodaření subjektu, kterého vlastní správci a někdy i vlastníci zadluží a pošlou do konkurzu, předtím však aktiva převedou jinam. Tedy po určitou dobu se snaží zachovat vnější zdání fungování podniku, i když jeho majetková podstata je z vnitřku vyprazdňována. Podobné jednání se může projevit ve vztahu k ústavnosti. Pokud se totiž nějaký státní orgán začne nadřazovat nad samotný ústavní pořádek s tím, že jen on může určit, kterými ústavními předpisy se cítí vázán a kterými ne, a tím poruší přímou dikci ústavy o závaznosti ústavních

³⁹ JAN RYCHETSKÝ: Šéf Ústavního soudu Rychetský o soumraku civilizace a Zemanovi. *Parlamentnilisty.cz* 30. 10. 2013, <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Sef-Ustavniho-soudu-Rychetsky-o-soumraku-civilizace-a-Zemanovi-291453>.

⁴⁰ Čl. 21 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

⁴¹ Čl. 57 odst. 2 Ústavy č. 1/1993 Sb.

⁴² § 1 odst. 3 zákona č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ve znění zákona č. 187/1999 Sb.

zákonů, fakticky se tak vnitřně vyprázdnil ústavní charakteristika našeho státu jako parlamentní demokracie s dělbou moci, kde žádný ústavní orgán nemá absolutní moc. A to vše aniž výslovně dojde ke změně ústavního pořádku novelizací Ústavy ústavním zákonem.⁴³

Ústavní rolí Ústavního soudu je ochrana Ústavy před jejím narušením neústavními obyčejnými zákony. Tedy znemožnění, aby prostá většina v Parlamentu přijímáním neústavních obyčejných zákonů obešla ústavní příkaz nutnosti kvalifikované většiny poslanců a senátorů pro změnu ústavních norem. Ústavní soud má být ochráncem dodržení ústavnosti v demokratickém právním státě. Není však suverénem v tomto státě, tím je lid. Ústavní soud není Ústavě nadřazen, ale je nástrojem její ochrany. Ústavní soud si nemůže uzurpovat jiné pravomoci, než které mu výslovně dává Ústava.⁴⁴ Platí zde starozákonní slova: „*Což se smí sekera holedbat nad toho, kdo jí seká? A pila povyšovat se nad toho, kdo jí řeže? Jako by metla mohla švihat toho, kdo ji zvedá, nebo hůl se vynášet, že není dřevo.*“⁴⁵

Teze, že Ústavní soud není omezen jen na pravomoci dané v čl. 87 Ústavy, ale že jako ochránce ústavnosti může fakticky činit cokoli, se opírají o tuto charakteristiku Ústavního soudu v čl. 83 Ústavy.⁴⁶ Ovšem jinému veřejnému orgánu by Ústavní soud nedovolil, aby obecná definice mohla být zdrojem nových pravomocí mimo jejich ústavní či zákonný výčet. Může si snad prezident přisvojit novou pravomoc, když jej Ústava definuje jako hlavu státu, mimo pravomoci uvedené v čl. 62 a 63 Ústavy? Určitě by takový akt prezidenta byl v mírových dobách prohlášen Ústavním soudem za neústavní. Nelze mít jiná kritéria pro Ústavní soud a jiná pro další státní orgány. Pravomoci Ústavního soudu jsou dány taxativně v čl. 87 Ústavy. Pokud nemá být Ústava Ústavním soudem vytunelována, musí být odmítnuta jeho snaha přivlastnit si nové pravomoci. Ústavní soud nemůže být pozitivním zákonodárcem. Ústavní soud může říci, že určitá zvolená úprava v obyčejném zákoně je neústavní. Nepřísluší mu však určovat, jaká úprava má být přijata. To je na Parlamentu, a až teprve následně může tuto novou úpravu posoudit Ústavní soud.

Nález Ústavního soudu u nás nemá precedenční povahu. Nevztahuje se na jiný než přímo projednávaný právní předpis. Proto při přezkumu právnosti právních předpisů, jiné právní předpisy, byť textově shodné se zrušovaným právním předpisem, nepozbývají platnosti⁴⁷.

⁴³ ZDENĚK KOUDELKA: Zrušení ústavního zákona Ústavním soudem, in BOHUMIL FIŠER, ZDENĚK KOUDELKA: *Úvahy o politice*, Brno 2011, ISBN 978-80-904880-0-7. BOLESŁAW BANASZKIEWICZ: Demokracja pod specjalnym nadzorem, *Forum prawnicze 1/2011*, Warszawa, Wydawnictwo Szkolne PWN Sp. z o.o, ISSN 2081-688X, s. 56-68. ZDENĚK KOUDELKA: Zlaté tele ústavnosti, *Státní zastupitelství 4/2011*, ISSN 1214-3758, s. 12-16.

⁴⁴ Čl. 87 Ústavy č. 1/1993 Sb. Na případě sporu o odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu Ivy Brožové obdobně kritizuje jednání Ústavního soudu vedoucí Kanceláře prezidenta republiky slovy: „...ústava ani žádný zákon nehovoří o tom, že by Ústavní soud byl takovou pravomocí nadán. S takto volným výkladem ústavy a zákonů se lze nadít všeho. Vymkne-li se jedna ze součástí moci veřejné kontrole a bude-li nepřipustně rozšiřovat své pravomoci bez možnosti korekce, potom u nás bude demokracie skutečně v ohrožení.“ JIŘÍ WEIGL: Fungování justice je věcí veřejnou, *Soudcokracie v ČR, fikce, nebo realita?*, Sborník Centra pro ekonomiku a politiku č. 52, Praha 2006, ISSN 1213-3299, s. 41.

⁴⁵ Kniha Izajáš (Iz) kapitola 10, verš 15.

⁴⁶ JAN FILIP: Pojem rozporu (nesouladu) zákona s ústavním pořádkem v teorii a judikatuře Ústavního soudu, *Časopis pro právní vědu a praxi 2/2010*, ISSN 1210-9126, s. 92-93.

⁴⁷ Lze zde ukázat na sérii severočeských obecně závazných vyhlášek o ochraně veřejného pořádku, které byly obsahově podobné, ale rušeny byly jednotlivě (nálezy č. 10, 12, 14/1993-94 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu), nebo antikomunistických obecně závazných vyhlášek (nálezy č. 34, 46, 47, 60, 65/1996 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Rovněž nález č. 24/1996 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu rušící na návrh přednosty Okresního úřadu v Uherském Hradišti část obecně závazné vyhlášky Starého Města u Uherského Hradiště č. 8/1995, o ochraně nočního klidu, se nijak nedotkl platnosti a účinnosti obecně závazné vyhlášky

Závazná je v konkrétním případě výroková část, nikoliv odůvodnění nálezu.⁴⁸ Byť odůvodnění je pro řešení obdobných případů právně významné. Mezi právní významností a závazností je však rozdíl. Nejvyšší soud v Brně judikoval, že pro obecný soud je závazný výrok a nosné důvody odůvodnění plenárních nálezů Ústavního soudu, pokud ovšem obecný soud nezjistí okolnosti, které mohou jeho odmítnutí ospravedlnit.⁴⁹ Fakticky tak řekl, že odůvodnění závazné není, ovšem soud musí judikaturu Ústavního soudu znát a, především pokud na ni upozorní účastník řízení, se s ní musí vypořádat, jinak oslabuje přesvědčivost svého rozhodnutí.

městské části Brno-Jundrov č. 2/1993, o ochraně nočního klidu, která byla pro zmíněnou vyhlášku Starého Města u Uherského Hradiště vzorem. ZDENĚK KOUDELKA: *Právní předpisy samosprávy*, 2. vydání, 2008, s. 203-206. VOJTĚCH ŠIMÍČEK: Mohou být vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu všeobecně závazná?, *Správní právo* č. 2/1996, s. 113-116. Odlišný názor ANTONÍN PROCHÁZKA: Ústavní soud ČR a správní orgány, *Správní právo* č. 5/1995, s. 274-276 a Problémy s ústavností, *Správní právo* č. 2/1997, s. 65-68.

⁴⁸ To, že právní názory v nálezu Ústavního soudu zavazují jen v konkrétní věci, jíž se nález týkal, a že tedy nejsou precedenty, judikoval i Nejvyšší soud usnesením z 21. 2. 2005, 11Tdo 141/2005. O obecné závaznosti odůvodnění nálezu Ústavního soudu se vedou v teorii i praxi spory. Existují zastánci závaznosti vykonatelných rozhodnutí včetně odůvodnění v plné míře, kam přirozeně patří samotný Ústavní soud, dle něhož je právní názor obsažený v odůvodnění jeho rozhodnutí či právní větě, má-li obecnou povahu, závazný při řešení typově shodných případů - nálezy č. 9/1996, 29/1997, 109/1997, 142/1998, 151/2000 a usnesení č. 35/2002 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu (II.ÚS 156/95, I.ÚS 70/96, II.ÚS 23/97, I.ÚS 77/97, III.ÚS 200/2000, II.ÚS 355/02). ANTONÍN PROCHÁZKA: Závaznost rozhodnutí Ústavního soudu, *Bulletin advokacie* č. 8/1995, s. 32-35, Problémy s ústavností, *Správní právo* č. 2/1997, s. 65-68. Existují zastánci omezené závaznosti odůvodnění v případě abstraktní kontroly norem (rušení právních předpisů) – VOJTĚCH ŠIMÍČEK: *Ústavní stížnost*, Praha 1999, s. 129-140, K závaznosti zákona o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu a k některým otázkám souvisejícím, *Správní právo* č. 3/1998, s. 129-134. Rovněž se podle německého vzoru hovoří o závaznosti nosných důvodů odůvodnění – PAVEL HOLLÄNDER: Role Ústavního soudu při uplatňování Ústavy v judikatuře obecných soudů, sborník *Ústava po 5 letech*, Brno 1999.

Lze poukázat na to, že odůvodnění není obecně závazné v žádném typu rozhodnutí (správní, občanskoprávní, trestní). Sám Ústavní soud potvrdil, že omezující podmínky pro orgány činné v trestním řízení musí být dány ve výrokové části rozhodnutí, nikoliv jen v odůvodnění, neboť to není závazné (usnesení I.ÚS 768/2000, VOJTĚCH ŠIMÍČEK: Domovní prohlídka v judikatuře Ústavního soudu, *Bulletin advokacie* 9/2001, s. 43-44). Ústavní soud dále označil výrok rozhodnutí za esenciální a nepominutelnou součást rozhodnutí, v němž je formulován závazný názor v projednávané věci (nález č. 39/2001 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, čj. IV.ÚS 386/2000). V odůvodnění může být obsažen právní názor závazný pro jiný orgán (závaznost právního názoru kasačního nebo odvolacího soudu) – to však není obecná závaznost. Je záležitostí rozhodujícího orgánu, aby závazné příkazy, zákazy nebo autoritativní určení vtělil do výrokové části. Odůvodnění slouží jen k bližšímu vysvětlení, proč je výrok takový, jaký je. Proti obecné závaznosti všech nálezů včetně odůvodnění svědčí i fakt, že nález je většinou vykonatelný doručením účastníkům. Pouze tito znají jeho obsah, a nikdo se tedy nemůže podle nálezu orientovat, když mezi doručením a publikací ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu je značná časová prodleva. Viz ZDENĚK KOUDELKA: Válka soudů, *Politologický časopis* č. 1/1998, s. 71-74. VLADIMÍR MIKULE, VLADIMÍR SLÁDEČEK: O závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu, *Bulletin advokacie* č. 8/1995, s. 35-50. Srovnej § 41a odst. 2 zákona č. 38/1993 Z.z., o organizaci Ústavního soudu Slovenské republiky, o jednání před ním a o postavení jeho soudců ve znění zákona č. 293/1995 Z.z., kde je dána závaznost právního názoru obsaženého v nálezu Ústavního soudu ve věci neústavnosti či nezákonnosti právního předpisu pro orgán, který předpis vydal. Ani zde tedy není obecná závaznost při abstraktní kontrole norem, jinak by nemusela být dána výslovně závaznost pro tvůrce vadného právního předpisu.

Zdeněk Kühn sice preferuje obecnou závaznost nálezů Ústavního soudu, nicméně sám připouští jejich změnu a jejich odmítnutí obecným soudem v dobře vyargumentovaných případech, takže se fakticky dostává z pozice nálezů coby precedentů na pozici judikátů, byť významných. Jeho argument o závaznosti nálezu včetně odůvodnění pro normotvůrce vyvrátila praxe, kdy ve stejné věci 14. platu soudců Ústavní soud původně část zákona č. 268/1998 Sb. zrušil nálezem č. 233/1999 Sb., zákonodárce přijal pro příští roky obdobné zákony č. 287/1997 Sb. a 308/1999 Sb., při novém posuzování jejich ústavnosti nálezy č. 320 a 321/2000 Sb. již je Ústavní soud nezrušil a následně opět svoji judikaturu změnil – ZDENĚK KÜHN: Je Parlament ČR vázán odůvodněním nálezů Ústavního soudu?, *Právník* 8/2000. K otázce závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu, *Právník* 9/2001, s. 857-887.

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu z 28. 8. 2006, sp.zn. 22Cdo 2205/2005. Právní rozhledy 1/2007 s. 31-35.

Nejvyšší správní soud v Brně konstatoval, že se může odchýlit od nálezu Ústavního soudu, pakliže dochází ke stejnému cíli, byť za užití jiných prostředků.⁵⁰ V jiném rozhodnutí Nejvyšší správní soud výslovně připustil možnost svého odchýlení od nálezu Ústavního soudu v jiné věci, když konstatoval: „*Chce-li se senát Nejvyššího správního soudu odchýlit od názoru vysloveného v obdobné věci Ústavním soudem, musí tak učinit výslovně, jednoznačně a prostřednictvím konkurujících právních úvah. Pokud existuje předchozí a s názorem Ústavního soudu souhlasná judikatura Nejvyššího správního soudu, musí věc předat rozšířenému senátu.*“⁵¹ Nejvyšší správní soud tedy pro své tříčlenné senáty činí více závaznou vlastní judikaturu, kterou mohou změnit jen senáty rozšířené, zatímco judikaturu Ústavního soudu mohou odmítnout všechny senáty s tím, že tak musí učinit jednoznačně a s podloženou právní argumentací. Takové nároky však obecně platí pro každý soudní rozsudek. I v Rakousku stanovil Nejvyšší správní soud, že správní soudy jsou ve věci vázány jeho rozhodnutím, byť existuje odlišný právní názor Ústavního soudu, který však v dané věci nerozhodoval.⁵²

Rovněž na Slovensku se vede diskuze o povaze závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. I zde se kloní významní ústavní teoretici k právní závaznosti jen výroku a závaznosti jen mezi účastníky. Obecnou závaznost má jen výrok nálezu slovenského Ústavního soudu, který konstatuje protiústavnost zákona či nezákonnost podzákonného právního předpisu (ovšem výrok se týká jen konkrétní úpravy v konkrétním předpisu), a dále nálezy ve věci závazného výkladu slovenské ústavy, kteroužto působnost Ústavní soud v Čechách, na Moravě a ve Slezsku nemá.⁵³

Závazný je jen výrok nálezu Ústavního soudu. Poslanci nejsou vázáni odůvodněním nálezů Ústavního soudu, v nichž jsou faktické příkazy, jak mají určitou oblast podle názoru Ústavního soudu v obyčejném zákoně upravit. Při hájení demokratických základů státu je nutné prohlásit nálezy Ústavního soudu, jimiž překračuje své ústavní pravomoci, za paaky.⁵⁴

⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. 2000 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. 3/2010 (2Aps 2/2009-52).

⁵¹ Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. 2230 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sv. 4/2011, 1Afs 27/2009.

⁵² Nález Nejvyššího správního soudu (Správního soudního dvora) Rakouska z 13. 9. 2006, Zl. 2006/12/0084-5 (<http://www.ris.bka.gv.at>). MICHAL BOBEK: K rozporu mezi právním názorem Správního soudního dvora a Ústavního soudního dvora, *Soudní rozhledy* 4/2007 s. 166-168.

⁵³ LADISLAV OROSZ, JÁN MAZÁK: *Obce a samosprávne kraje v konaní pred Ústavným súdom SR*, Košice 2004, s. 162-165.

⁵⁴ Za nicotný akt označil již usnesení Ústavního soudu o odložení vykonatelnosti vyhlášení voleb poslanec a profesor Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze Zdeněk Jičínský, protože Ústavní soud posuzováním ústavnosti ústavního zákona „*vybočil z moci svých prerogativ a jednal proti Ústavě*“. Jičínský dále vtipně uvedl: „...na konci 19. a začátku 20. století byl ve Francii směr umělecký, který se nazýval *lartpoulartismus* - umění pro umění. Prostě společenská funkce žádná není. Musíme pěstovat umění jako pěstování krásna. A zdá se mi, že Ústavní soud - o stoupencích tohoto směru se říkalo, že se pohybují nebo že žijí ve věži ze slonové kosti. Zdá se mi, že i současní soudci se uchýlili do věže ze slonové kosti a tam snují zvláštní artificiální juristické kreace, které nám vnucují, a my si to necháme líbit.“ Reč poslance Zdeňka Jičínského v Poslanecké sněmovně 8. 9. 2009, <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/060schuz/s060009.htm> ZDENĚK JIČÍNSKÝ: Co je a co není ústavní aneb O plíživé rozpínivosti ÚS, *Právo* 7. 9. 2009, ISSN 1211-2119, s. 6.

Dále označil nález Ústavního soudu č. 318/2009 Sb. rušící ústavní zákon za paakt ZDENĚK KOUDELKA: Zrušení ústavního zákona Ústavním soudem, Státní zastupitelství 11/2011, ISSN 1214-3758 a dále FIŠER BOHUMIL, KOUDELKA ZDENĚK: *Úvahy o politice*, Brno 2011, ISBN 978-80-904880-0-7, s. 105-140.